

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **JUDr. I. D.** bývajúcej v Š. zastúpenej JUDr. P. M., advokátom v B., proti odporcom 1/ **Ing. arch. R. B.** , bývajúcemu v B., zastúpenému Advokátskou kanceláriou G. spol. s. r. o. , so sídlom v B., v mene a na účet ktorej koná advokátka JUDr. E. G. , 2/ **L. B.**, bývajúcej vo V., zastúpenej Advokátskou kanceláriou P. , spol. s. r. o. , so sídlom v B., v mene a na účet ktorej koná advokát a konateľ JUDr. R., 3/ **MUDr. M. V.**, bývajúcej v H. , 4/ **Mgr. D.P.**, bývajúcej v L., **o určenie neplatnosti právneho úkonu a určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 50/1994, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. mája 2010 sp. zn. 3 Co 554/2006, takto

r o z h o d o l:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 13. mája 2010 sp. zn. 3 Co 554/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e:

Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo 6. septembra 2006 č. k. 10 C 50/1994 – 270 návrh navrhovateľky, ktorým sa domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzavretej medzi nebohú MUDr. D.B. a odporcami 1/ a 2/ dňa 25. 11. 1992 , predmetom ktorej bola nehnuteľnosť – rodinný dom a určenia, že poručiiteľka bola ku dňu svojej smrti vlastníčkou tejto nehnuteľnosti, zamietol . Navrhovateľke uložil povinnosť nahradiť odporkyni 2/ trovy právneho zastúpenia v sume 13 144 Sk (436,30 €) k rukám jej právnej zástupkyne (JUDr. R. V.) a na účet súdu nahradiť trovy znaleckého dokazovania v sume 3 600 Sk (119,49 €), všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vykonaným dokazovaním mal súd prvého

stupňa preukázané , že nebohá MUDr. D. B. bola ku dňu uzavretia predmetnej darovacej zmluvy plne spôsobilá na právne úkony ,nekonala v duševnej poruche. Tento právny úkon obsahuje všetky zákonné náležitosti, bol urobený slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne, bol riadne schválený bývalým Obvodným súdom Bratislava I v prospech odporcov 1/, 2/ a následne zaregistrovaný bývalým Štátnym notárstvom Bratislava I. Rozhodnutím súdu o schválení právneho úkonu je súd v danom konaní viazaný a nemôže ho preskúmať. Uviedol, že nebohá si uvedomovala vážnosť svojej choroby, jej následky , ako aj skutočnosť, že zanecháva dve nezaopatrené (v tom čase) maloleté deti (odporca 1/ bol študentom strednej školy a odporkyňa 2/ bola žiačkou základnej školy) a chcela ich ekonomicky zabezpečiť na čas po svojej smrti. Preto sa rozhodla pre uzavretie predmetnej darovacej zmluvy (navrhovateľka a odporcovia 3/, 4/ boli už plnoletí , mali ukončené vysokoškolské vzdelanie a viedli vlastný rodinný život). Takto nebohá naložila s majetkom vo svojom vlastníctve po zrelom uvážení a bez cudzieho vplyvu . Nebolo preukázané , že konala v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a pocit navrhovateľky o nespravodlivom nakladaní s majetkom, nemá na platnosť darovacej zmluvy , ktorý právny úkon netrpí vadami vôle ani prejavu , žiadny vplyv. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. a o trovách znaleckého dokazovania podľa § 148 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie navrhovateľky rozsudkom z 13. mája 2010 sp. zn. 3 Co 554/2006 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a odporcom 1/ až 4/ nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Pripustil dovolanie pre otázku zásadného právneho významu, či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti , ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania, alebo je touto doložkou viazaný. V plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovým stavom zisteným prvostupňovým súdom a z neho vyplývajúcim právnym posúdením veci. Aj podľa názoru odvolacieho súdu je správne skutkové zistenie, že nebohá MUDr. D. B. , mohla s predmetnou nehnuteľnosťou, ako jej vlastníčka, slobodne nakladať. Právny úkon (darovacia zmluva) bol urobený slobodne a vážne, bez psychického nátlaku, hlavne bezprávnej vyhrážky a nebohá bola plne spôsobilá na právne úkony . Právny úkon je určitý a zrozumiteľný, bol riadne schválený bývalým Obvodným súdom Bratislava I v prospech odporcov 1/, 2/ a následne zaregistrovaný bývalým Štátnym notárstvom Bratislava I. a neodporuje zákonu. Maloleté deti (odporcovia 1/, 2/) , boli pri právnom úkone prijatia

ponuky (daru) zastúpené osobitným opatrovníkom ustanoveným súdom podľa § 37 ods. 2, 3 , § 80 ods. 2 zákona o rodine účinného do 1. 4. 2005 a § 30 Občianskeho zákonníka. Darovaciu zmluvu, ktorou nebohá darovala predmetnú nehnuteľnosť len svojim dvom (maloletým) z piatich detí , nie je možné pokladať za úkon, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi. V konkrétnostiach danej veci tomu nič nenasvedčuje, lebo nebohá právny úkon urobila v snahe ekonomicky zabezpečiť svoje maloleté deti, keďže si uvedomovala vážnosť svojej choroby a nie v snahe poškodiť svoje ostatné deti. V tejto súvislosti poukázal na znenie čl. VI. darovacej zmluvy. V celom rozsahu sa stotožnil aj s odôvodnením napadnutého rozsudku, na ktoré v podrobnostiach poukázal. Uviedol, že nevykonanie dôkazov podľa návrhu alebo predstáv účastníka konania nie je postupom, ktorým by mu súd odnímal možnosť konať pred súdom , lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O. s. p.). Zásadne nevykoná dôkazy, ktoré nemajú význam pre vec samu alebo ktoré by potvrdzovali len zhodné tvrdenia účastníkov konania (§ 120 ods. 3 O. s. p.). resp. nadbytočné dôkazy. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia náležite odôvodnil, prečo nevykonal niektoré z navrhovaných dôkazov. Vykonané dokazovanie tvorilo dostatočný podklad pre rozhodnutie v danej veci. Vzhľadom na zásadnú odvolaciu námietku , spočívajúcu v otázke skutkových zistení a v posúdení právnej otázky, pripustil dovolanie pre otázku, ktorá pre rozhodnutie mala zásadný význam t. j. , či je v právomoci súdu preskúmavať právoplatnosť rozhodnutia inak formálne právoplatného rozsudku. Preto na doplnenie uviedol, že doručený rozsudok , ktorý nemožno napadnúť odvolaním , je právoplatný (§ 159 ods. 1 O. s. p.). Výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány, ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého (§ 159 ods. 2 O. s. p.). Len čo sa o veci právoplatne rozhodlo , nemôže sa prejednávať znova (§ 159 ods. 3 O. s. p.). Účelom inštitútu právoplatnosti je zabezpečenie právnej istoty a poskytnutie ochrany v konaní preukázaným (zisteným) právam . Tento ochranný účinok právoplatnosti sa prejavuje v tom, že úspešný žalobca je právoplatným súdnym rozhodnutím chránený pred novou žalobou vznesenou žalovaným, ktorou by bol popieraný jeho súdom určený nárok, a naopak neúspešný účastník je chránený proti úspešnému, a to predovšetkým vtedy, ak by tento opätovne podal žalobu o rovnakom plnení (ne bis in idem). Z obsahu spisu Obvodného súdu Bratislava I. sp. zn. P 24/99 vyplýva, že dňa 25. 11. 1992 bola na súd podaná žiadosť o vymenovanie zástupcov maloletých detí k prevzatiu darovacej zmluvy (čl. VIII.) 1. M. H. a 2. N. S.. V konaní o schválenie právneho úkonu a ustanovenie opatrovníka pod sp. zn.

17 Nc 76/92 rozhodol bývalý Obvodný súd Bratislava I. rozsudkom zo 7. 12. 1992, ktorý na základe vyznačenej doložky právoplatnosti nadobudol právoplatnosť dňom 8. 12. 1992, keď sa účastníci, podľa obsahu zápisnice z pojednávania, vzdali práva podať odvolanie. Účinky tohto právoplatného rozhodnutia sa vzťahujú na účastníkov konania, v ktorom bolo vydané, jeho výrok je tiež záväzný pre súdy a iné štátne orgány a to aj vtedy, ak ako predbežnú otázku posudzujú právny vzťah medzi týmito účastníkmi, ktorý sa vyriešil uvedeným (právoplatným) súdnym rozhodnutím. Právoplatnosť rozhodnutia – jeho nezmeniteľnosť a záväznosť sa chápu podstatne širšie než pojem *ne bis in idem*. Význam právoplatnosti súdneho rozhodnutia sa neobmedzuje len na rovinu prekážky *res iudicate* (neodstrániteľnej procesnej podmienky konania), t. j. len na prípustnosť nového prejednávania už raz rozhodnutej veci. Právoplatnosť má aj význam v dosahu záväznosti na rozhodnutie o inej veci. To, že nejde o rozhodnutie o tej istej veci (s identickým predmetom konania), ešte neznamená, že už raz súdom v predošlom občianskom súdnom konaní s konečnou platnosťou medzi účastníkmi vyriešenú otázku hmotnoprávneho vzťahu by mohol neskôr (ďalší) súd v inom (novom) občianskom súdnom konaní medzi tými istými účastníkmi posudzovať inak ako otázku predbežnú. Bráni tomu ustanovenie § 159 ods. 2 O. s. p., ktoré vo vzťahu k ustanoveniu § 135 ods. 2 druhá veta O. s. p. znamená osobitnú procesnú úpravu, z nej vyplýva súdu povinnosť v prípade riešenia predbežnej otázky považovať za záväzné právoplatné súdne rozhodnutie o takejto otázke. Súd má teda povinnosť pri svojom rozhodovaní o (tejto ďalšej) veci neodchýliť sa od právoplatného rozsudku, ktorým sa vyriešila v inom občianskom súdnom konaní ako vec sama príslušná predbežná otázka. Uvedený prejudiciálny účinok skoršieho rozsudku v novom (ďalšom) občianskom súdnom konaní (s neidentickým predmetom konania t. j. bez prekážky *res iudicate*) môže preto (so zreteľom na tú – ktorú konkrétnu situáciu) viesť k výsledku (znamenať), že žalobca bude neúspešný. Vzhľadom na uvedené nebolo možné opätovne preskúmať konanie týkajúce sa ustanovenia opatrovníka a schválenia právneho úkonu a pokiaľ súd prvého stupňa uzavrel, že týmto rozhodnutím bol viazaný, je jeho záver správny. Pokiaľ sa aj v tomto konaní vyskytli namietané vady, právne vzťahy ním riešené, je možné spochybniť len osobitným kvalifikovaným spôsobom, t. j. mimoriadnymi opravnými prostriedkami. Právoplatné rozhodnutie totiž zakladá stav právnej istoty, resp. odstraňuje stav právnej neistoty účastníkov konania, pričom dôsledok právoplatnosti súdneho rozhodnutia znamená, že rozhodnutie sa stáva zásadne nezmeniteľným a záväzným, získava vynútiteľnosť

a je pre súd v inom konaní záväzný. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 224 ods. 1 O. s. p. a § 151 ods. 1 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podala dovolanie navrhovateľka. Navrhla rozsudok odvolacieho (ako aj prvostupňového súdu) zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvého stupňa. Dovolanie odôvodnila § 241 ods. 2 písm. a/, pretože v konaní došlo k vade podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O. s. p. (bola jej ako účastníčke konania odňatá možnosť konať pred súdom) a § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., pretože konanie je postihnuté tzv. inou vadou konania, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Uviedla, že určenia neplatnosti darovacej zmluvy sa domáhala z dôvodov spočívajúcich v nedostatkoch prejavu vôle darcu ako aj v jej nedostatku na strane obdarovaných. Preto je podľa ustanovení § 37 ods. 1 , § 38 a § 39 Občianskeho zákonníka, absolútne neplatným právnym úkonom , v ktorej súvislosti poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 7. 1998 sp. zn. 1 Cdo 96/95. Poukázala na to , že aj keď súd prvého stupňa vykonal rozsiahle dokazovanie, ňou navrhnuté dôkazy nevykonal. V súvislosti s otázkou zásadného právneho významu podľa jej názoru súdy nesprávne aplikovali ustanovenie § 159 ods. 2 O. s. p. na danú vec , pretože rozsudok bývalého Obvodného súdu Bratislava I. nikdy nenadobudol právoplatnosť, lebo nebol doručený daryni osobne (nebohá bola v tom čase hospitalizovaná) a bol doručený len jej matke (prebrala ho dvakrát). Splnomocnenie udelené M. H. (matke nebohej) sa vzťahovalo len na zastupovanie daryne na pojednávaní konanom dňa 7. 12. 1992 a nie na zastupovanie v celom rozsahu a na všetky úkony s tým spojené. Na podporu týchto tvrdení dala do pozornosti dovolacieho súdu rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. 5. 2008 sp. zn. 3 Cdo 65/2008 (pri splnomocnení len k niektorým úkonom v konaní sa písomnosti doručujú účastníkom konania, jeho zástupcovi sa doručujú len vtedy, ak to zodpovedá rozsahu splnomocnenia). Doručenie rozhodnutia len zástupcovi, ktorému nebola udelená plná moc pre celé konanie, nie je procesne účinné, nevyvoláva účinky doručenia a nezačína ani plynúť lehota na podanie odvolania. Upozornila tiež na skutočnosť, že splnomocnenie bolo nebohou podpísané až dňa 7. 12. 1992, t. j. v čase, keď boli jej psychické funkcie (podľa znaleckého posudku znalca MUDr. M. H.) postihnuté tak , že mohli spôsobiť zmenu schopnosti adekvátne chápať zmysel vykonaných právnych úkonov. Tým je spochybnená aj platnosť samotného splnomocnenia z hľadiska § 38 Občianskeho zákonníka. Právoplatnosť rozhodnutia má totiž dve zložky (formálnu a materiálnu) a aj v prípade, ak sa považoval uvedený rozsudok za

právoplatný, neznamenalo to bezvýhradnú nemožnosť posudzovať otázku riešenú v tomto konaní zo strany iného súdu odlišne, v ktorej súvislosti poukázala na ustálenú rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Českej republiky. V konaní bývalého Obvodného súdu Bratislava I. bol opatrovník ustanovený až vyhláseným rozsudkom, i keď mal byť právoplatne ustanovený už v čase uzavretia zmluvy a nie dodatočne. Navyše, je rozpor medzi znením výroku vyhláseného rozsudku uvedeného v zápisnici a v jeho písomnom vyhotovení, pričom súd je viazaný vyhláseným rozsudkom (neobsahuje výrok o ustanovení Ing. N. S. za opatrovníčku maloletých detí). Potom nebola platne prejavovaná vôľa obdarovaných (Ing. I. S. nebola oprávnená podpísať darovaciu zmluvu). Tým, že nemohla v (danom) prvostupňovom konaní ani v odvolacom konaní predkladať námietky, dôkazy a vyjadrenia týkajúce sa konania vedeného na bývalom Obvodnom súde Bratislava I. pod sp. zn. 17 Nc 76/92 bolo zasiahnuté do jej práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Preto bol naplnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., keďže došlo k vážnemu pochybeniu súdov nižšieho stupňa. Súd tiež neposkytol žiadne uspokojivé vysvetlenie, prečo sa nezaoberal všetkými (uvedenými) návrhmi na vykonanie dôkazov a bližšie sa nevenoval niektorým dôkazným materiálom, ktoré sú súčasťou súdneho spisu. Preto je naplnený aj dovolací dôvod podľa ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p., keďže uvedeným postupom sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Na základe uvedeného mala za nepochybné, že boli porušené viaceré ústavné princípy zabezpečujúce ochranu jej práv, a to predovšetkým právo na spravodlivý súdny proces. Súd prvého stupňa hrubo porušil zásady upravujúce priebeh súdneho konania, predovšetkým riadny priebeh dokazovania a postupoval nesprávne, keď sa nezaoberal (rovnako ako odvolací súd) jej námietkami, týkajúcimi sa konania bývalého Obvodného súdu Bratislava I. vedeného pod sp. zn. 17 Nc 76/92, z ktorého vyplývali vážne hmotnoprávne i procesnoprávne pochybenia tohto súdu a ktoré sa priamo týkali platnosti darovacej zmluvy. Týmto bolo tiež porušené jej právo na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd.

Odporkyňa 1/ navrhla dovolanie zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania. Uviedla, že navrhovateľka nebola účastníčkou konania vedeného na bývalom Obvodnom súde Bratislava I. sp. zn. 17 Nc 76/92, z ktorého dôvodu nemá vecnú legitimitáciu spochybňovať právoplatnosť rozhodnutia v tomto konaní vydaného a s ktorou otázkou sa odvolací súd ani nevysporiadal. Naopak formulácia otázky zásadného právneho významu

prítom navodzuje stav, že účastníci tohto a daného konania sú identickí. Pokiaľ teda neuviedol, že ide o spochybnenie právoplatnosti rozhodnutia súdu osobou, ktorá nebola účastníkom konania, spôsobil inú vadu odvolacieho konania a spočívajúcu v tom, že jeho výrok je v tejto časti neurčitý, nepresný a tým aj nepreskúmateľný (R 6/2002). Preto odvolací súd otázku zásadného právneho významu sám nielenže nevyriešil, ale ani nevysvetlil z akých dôvodov považoval za správny právny názor, z ktorého vychádzal. Odôvodnenie dovolania je podľa jeho názoru nenáležité, pretože jeho predmetom už nie je určenie, či bola darovacia zmluva neplatná, ale len posúdenie otázky zásadného právneho významu. Trval na tom, že boli splnené podmienky pre registráciu darovacej zmluvy bývalým Štátnym notárstvom a že žiadosť o registráciu podpísala nebohá (8. 12. 1992) spolu s N. S. , ustanovenou opatrovníčkou (rozsudkom bývalého Obvodného súdu Bratislava I.) , ktorej právny úkon prejavovaný pri uzavretí darovacej zmluvy jej podpísaním v zastúpení maloletých detí , bol súdom právoplatne schválený. Rozsudok bývalého Obvodného súdu Bratislava I. bol doručený všetkým účastníkom konania uvedeným v jeho záhlaví (nebohá ho prevzala 8. 12. 1992) a nadobudol právoplatnosť dňom vyznačeným doložkou právoplatnosti priamo na rozsudku.

Odporkyňa 2/ navrhla dovolanie odmietnuť, pretože nie je daný ani jeden z dovolacích dôvodov uplatnených navrhovateľkou . V prípade , ak dovolací súd usúdi , že podané dovolanie je prípustné, navrhla (vzhľadom na vecnú správnosť napadnutého rozsudku) dovolanie zamietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania. Uviedla, že darovacia zmluva bola schválená rozsudkom poručenského súdu v súlade s § 28 Občianskeho zákonníka , ktorým bol ustanovený aj opatrovník na jej uzatvorenie za odporcov 1/, 2/. Domnievala sa prítom , že to nebolo ani potrebné, keďže nemožno mať rozumnú pochybnosť o tom, že by pri darovaní nehnuteľnosti matkou maloletým deťom mohlo dôjsť ku kolízii ich záujmov. Tento rozsudok nebol od jeho vydania t. j. počas ostatných viac ako 18 rokov napadnutý žiadnym opravným prostriedkom, nikto nepožiadaval o opravu jeho výroku, odôvodnenia, či doložky právoplatnosti, resp. nepodal žiadny mimoriadny opravný prostriedok. Rovnako nebolo iniciované z nikoho strany (ani navrhovateľky) konanie o náhradu škody súvisiacu s prípadným nesprávnym vyznačením doložky právoplatnosti tohto rozsudku. Preto platí prezumpcia jeho zákonnosti a správnosti. Námiety navrhovateľky, ktorými túto skutočnosť spochybňuje a predkladá ich prvýkrát až v dovolacom konaní, sú preto účelové. Nemení na tom nič ani to, že bývalý manžel nebohej

(J. B.) nebol účastníkom konania pred poručenským súdom (podľa § 94 ods. 1 O. s. p. na to nebol dôvod). Stotožnila sa s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého nebolo možné opätovne preskúmať konanie týkajúce sa ustanovenia opatrovníka a schválenia právneho úkonu, pretože toto by bolo možné riešiť len osobitne kvalifikovaným spôsobom, v danom prípade – mimoriadnymi opravnými prostriedkami. Už len z potreby chrániť princíp právnej istoty je nepochybné, že súd, konajúci v inej veci, nie je oprávnený preskúmať právoplatné rozhodnutie iného súdu, ale je naopak povinný tomuto rozhodnutiu priznať všetky právne účinky, ktoré zákon s právoplatnosťou rozhodnutia spája. V opačnom prípade by postupoval nad rámec svojich zákonných oprávnení a teda v rozpore s princípom legality podľa čl. 2 ods. 2 a čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Výslovne to potvrdzuje aj znenie § 159 O. s. p. Fakt, že navrhovateľka nevyužila žiadne prostriedky dostupné na nápravu prípadnej vady právoplatného rozhodnutia, nemôže takmer dve desaťročia po vzniku predmetnej právnej skutočnosti pôsobiť v neprospech adresátov predmetného rozhodnutia. Je teda zrejmé, že krajský súd nezaťažil svoje konanie žiadnou tzv. inou vadou konania, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Podľa jej názoru, ak by aj došlo k nesprávnemu vyznačeniu doložky právoplatnosti, zakladala by táto skutočnosť (okrem prípadnej nápravy cestou opravných prostriedkov v predmetnom konaní) nanajvýš nárok na náhradu škody, ktorá bola (prípadne) dotknutej osobe spôsobená. To potvrdzuje napokon aj súdna prax (R 42/1998). Za správny považovala aj záver, že nebohá naložila so svojím majetkom slobodne a bez vplyvu cudzích osôb, keď ostatné jej deti už boli hmotne zabezpečené. Opakované spochybňovanie tejto skutočnosti je účelové a s námietkami v tomto smere sa súd dostatočne vysporiadal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O. s. p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

V ustanovení § 238 ods. 3 O. s. p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Občiansky súdny poriadok nevysvetľuje, čo treba rozumieť pod rozhodnutím odvolacieho súdu po právnej stránke zásadného významu. Bezpochyby ním ale

je také rozhodnutie, ktoré rieši dosiaľ nenastolenú alebo len v iných súvislostiach prezentovanú a právne inak riešenú otázku takým spôsobom, ktorý je významný zo širších hľadísk, teda nielen v konkrétnej prejednávanej veci . Vzhľadom na to realizácia uvedeného oprávnenia odvolacieho súdu musí mať vždy povahu výnimočnosti a musí vychádzať z prísneho rešpektovania zákonných podmienok , vymedzujúcich rozsah tohto oprávnenia. Možnosť založiť prípustnosť dovolania neznamená, že by odvolací súd bol oprávnený vysloviť prípustnosť dovolania kedykoľvek a úplne podľa svojej (ničím neobmedzenej a ľubovoľnej) úvahy, jeho úvahu zákon striktne ohraničuje do rámca posúdenia zásadnosti rozhodnutia po právnej stránke.

Procesná možnosť odvolacieho súdu založiť prípustnosť dovolania nesmie ani v uvedenom rámci právnej zásadnosti rozhodnutia viesť k prenášaní ťažiska rozhodovania odvolacieho súdu na súd dovolací. Ak v prípade reálnosti predpokladu, že účastníci využijú procesnú možnosť vytvorenú odvolacím súdom tým, že vyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O. s. p.) a že sa teda vecou bude zaoberať dovolací súd, musí sa odvolací súd sám vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi okolnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré zaujal. Dostatočné vysvetlenie skutkových a právnych záverov má v prípade dovolania pripusteného podľa § 238 ods. 3 O. s. p. osobitný význam, lebo ak odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania, je dovolateľ oprávnený napadnúť jeho rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. Aj z týchto dôvodov treba, aby spôsob , ktorým odvolací súd formuloval odôvodnenie výroku zakladajúceho prípustnosť dovolania , nevyvolával ďalšie otázky, prípadne potrebu bližšieho výkladu toho, čo mal odvolací súd na mysli pri pripustení dovolania alebo v čom konkrétne spočíva zásadný právny význam jeho rozhodnutia.

Odvolací súd za otázku zásadného právneho významu považoval otázku, či súd môže preskúmať právoplatnosť rozsudku iného súdu opatreného doložkou právoplatnosti, ak bola právoplatnosť spochybnená účastníkom konania, alebo je touto doložkou viazaný.

Doručený rozsudok , ktorý nemožno napadnúť odvolaním , je právoplatný (§ 159 ods. 1 O. s. p.).

Výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre účastníkov a pre všetky orgány, ak je ním rozhodnuté o osobnom stave, je záväzný pre každého (§ 159 ods. 2 O. s. p.).

Len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova (§ 159 ods. 3 O. s. p.).

Ustanovenie § 159 ods. 1 O. s. p. je výrazom právnej istoty vzťahov, o ktorých bolo rozhodnuté.

Ustanovenie § 159 ods. 2 O. s. p. špecifikuje záväznosť právoplatného rozsudku určením subjektov, ktoré rozsudok zaväzuje. Z pohľadu tejto záväznosti tieto subjekty delí na dve skupiny . Prvú skupinu, ktorých rozsudok zaväzuje, tvoria účastníci konania a všetky orgány. Ak bolo rozsudkom rozhodnuté o osobnom stave , záväznosť rozhodnutia sa vzťahuje aj na všetky ostatné subjekty, vrátane tých , ktoré sú inak zaradené do prvej skupiny.

Ustanovenie § 159 ods. 3 O. s. p. je vyjadrením všeobecne platnej prekážky res iudicata. Vyjadruje zákaz konať vo veci a rozhodnúť , ak o určitej otázke už bolo vydané rozhodnutie súdu . Táto prekážka konania , ktorá je dôsledkom materiálnej povahy právoplatnosti (okrem toho má povahu aj formálnu , ktorá znamená, že vec bola skončená a nemožno v nej pokračovať) má za následok , že konanie musí byť v ktoromkoľvek štádiu zastavené. Táto prekážka je daná vtedy, ak ide o totožnú vec (t. j. ide o totožnosť účastníkov konania a predmetu konania vyplývajúceho z rovnakých skutkových dôvodov a ide o to isté plnenie – petit).

To, že je rozsudok právoplatný sa osvedčuje vyznačením jeho právoplatnosti na prvopise rozhodnutia súdu. Právoplatnosť sa vyznačuje pripojením doložky právoplatnosti a to odtlačkom pečiatky na prvú stranu rovnopisu rozhodnutia, spravidla do ľavého horného rohu. Doložku právoplatnosti podpíše zamestnanec súdu, ktorý ju pripojil , a uvedie dátum , kedy sa tak stalo (§ 62 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. v platnom znení).

V danej veci sa navrhovateľka svojím návrhom domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzavretej dňa 25. 11. 1992 medzi jej matkou MUDr. D. B. (darkyňou) a odporcami 1/ , 2/ (obdarovanými - v tom čase maloletými) , predmetom ktorej boli nehnuteľnosti , parcela č. X., zastavaná plocha vo výmere X. m2 , parcela č. X. záhrady

vo výmere X. m² , rodinný dom nachádzajúci sa v B., zapísané na LV č. X., registrovanej bývalým Štátnym notárstvom Bratislava I. pod R I 524/92 . Súčasne (po rozšírení návrhu) určenia, že poručiiteľka MUDr. D. B., rodená M. ktorá dňa 4. 3. 1993 zomrela, bola ku dňu svojej smrti vlastníčkou nehnuteľností. Neplatnosti právneho úkonu (darovacej zmluvy) sa domáhala z dôvodov, že dárkyňa chcela (jeho uzavretím) zabrániť, aby predmetné nehnuteľnosti boli predmetom dedenia t. j. , aby sa jej spoluvlastníkmi nestali aj jej ostatné deti (okrem odporcov 1/ , 2/ aj navrhovateľka a odporkyne 3/, 4/) , že právny úkon uzatvorila pod vplyvom a tlakom svojej matky (M. H.) , že v čase jeho uzavretia vzhľadom na svoj zdravotný stav a užívané lieky nebola schopná celkom posúdiť následky s ním spojené a že právny úkon odporuje zákonu a prieči sa dobrým mravom (§ 37 ods. 1, § 38. § 39 Občianskeho zákonníka) . Neplatnosť darovacej zmluvy z dôvodu, že odporuje zákonu, (podľa názoru navrhovateľky) spočívala v tom, že nadobudnutie vlastníctva nehnuteľností darovacou zmluvou v prospech (vtedy maloletých) odporcov 1/, 2/ , nebolo v zmysle § 28 Občianskeho zákonníka schválené súdom. Za schválenie nadobudnutia vlastníctva podľa jej názoru nie je možné považovať rozsudok bývalého Obvodného súdu Bratislava I. zo 7. 12. 1992 č. k. 17 Nc 76/92 – 6 , pretože doteraz nenadobudol právoplatnosť , neobsahuje výrok , ktorým by súd schválil nadobudnutie majetku v prospech odporcov 1/, 2/ a je rozpor medzi výrokom vyhláseného rozsudku uvedeného v zápisnici z pojednávania a výrokom v jeho písomnom vyhotovení. Rozsudok nenadobudol právoplatnosť z dôvodu, že do smrti dárkyne jej ako účastníčke konania nebol doručený , ale prevzala ho dňa 8. 12. 1992 dvakrát jej matka M. H. (raz za seba a raz za dárkyňu) , ktorú na svoje zastupovanie v konaní, ani na preberanie písomností doručovaných súdom, nesplnomocnila. Preto doručenie rozsudku M. H. nemá účinky riadneho doručenia v zmysle (v tom čase) platného Občianskeho súdneho poriadku. Napokon podpis N. S. na darovacej zmluve je právne neúčinný, lebo v čase jej uzavretia nebola právoplatne ustanovená za opatrovníčku (vtedy maloletých) odporcov 1/, 2/ tak, aby za nich dar prijala a prevzala a zastupovala ich pri uzavretí darovacej zmluvy a v predmetnom konaní. Odvolací súd (zhodne so súdom prvého stupňa) na základe zisteného skutkového stavu dospel k záveru, že nebol preukázaný žiadny z dôvodov neplatnosti právneho úkonu – darovacej zmluvy – uvedených navrhovateľkou , osobitne ani pre rozpor so zákonom, pretože bol súdom schválený . Vychádzal z právneho názoru, že nemôže preskúmať právoplatný rozsudok vydaný v konaní vedenom na bývalom Obvodnom súde Bratislava I pod č. k. 17 Nc 76/92 opatrený doložkou právoplatnosti ,ale je ním viazaný.

Z uvedeného vyplýva, že navrhovateľka okrem iných (uvedených) dôvodov neplatnosti právneho úkonu – predmetnej darovacej zmluvy - namietala, že odporuje zákonu (§ 39 Občianskeho zákonníka), lebo podľa ustanovenia § 28 Občianskeho zákonníka nebol schválený príslušným súdom. Vychádzala pritom z tvrdenia, že rozhodnutie vydané v konaní vedenom na bývalom Obvodnom súde Bratislava I. pod sp. zn.17 Nc 76/92 o schválení tohto právneho úkonu nemohlo pre špecifikované vady (doteraz) nadobudnúť (doložkou právoplatnosti vyznačenú) právoplatnosť . Teda nenamietala (len) správnosť dátumu právoplatnosti rozhodnutia (vyznačenú dňom 8.decembra 1992) v tomto konaní, ale právoplatnosť ako takú z dôvodu, že rozhodnutie pre namietané vady právoplatnosť vôbec nenadobudlo . Týmito vadami sa odvolací súd (zhodne so súdom prvého stupňa), vychádzajúc z uvedeného právneho názoru o nespochybniteľnosti (záväznosti a nezmeniteľnosti) právoplatného rozhodnutia (v inej veci o schválení predmetného právneho úkonu súdom) pri aplikácii ustanovenia § 159 O. s. p., nezaoberal.

Citované ustanovenie § 159 ods. 1 O. s. p. pritom podmienky nadobudnutia právoplatnosti upravuje všeobecne. To znamená, že ak je rozsudok doručený a odvolanie proti nemu nie je prípustné (§ 201, 202), alebo odvolanie proti nemu je síce prípustné, ale všetkým oprávneným osobám uplynula lehota na jeho podanie (§ 204) alebo oprávnené osoby sa odvolania vzdali alebo podané odvolanie zobrali späť (§ 207), stáva sa rozhodnutie nielen konečným, ale tiež záväzným a nezmeniteľným .

Z hľadiska okolností danej veci a vymedzenia dôvodov neplatnosti predmetného právneho úkonu (darovacej zmluvy) pre jeho rozpor so zákonom odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia však nijako nevysvetlil, v čom videl zásadný právny význam vyriešenia ním nastolenej právnej otázky výlučne vo vzťahu k (doložkou právoplatnosti) vyznačenej právoplatnosti rozsudku iného súdu , keď z jej formulácie nie je ani zrejmé, účastníkom akého konania (daného či iného) mala byť spochybnená. Pri svojom závere o nemožnosti preskúmať doložkou právoplatnosti opatrené rozhodnutie o schválení právneho úkonu (darovacej zmluvy) vychádzal len z teoreticko - právnych úvah týkajúcich sa obsahu a účinkov právoplatnosti rozhodnutia vo všeobecnosti bez posúdenia relevancie namietaných väd vo vzťahu k postupu v konaní a správnosti rozhodnutia opatreného doložkou právoplatnosti v inom ako opravnom konaní.

Pri právnom posúdení veci bolo povinnosťou odvolacieho súdu vykonať výklad citovaných právnych predpisov zohľadňujúci okolnosti danej veci a skúmať prípustnosť navrhovateľkou uvádzaných dôvodov neplatnosti právneho úkonu pre jeho rozpor so zákonom v danom konaní mimo rámca opravného konania v inej veci.

Vychádzajúc z uvedeného všeobecný záver, ktorý nezohľadňuje konkrétne okolnosti danej veci, vyplývajúce z tvrdených dôvodov neplatnosti právneho úkonu, (podľa ktorého súd nemôže preskúmať právoplatnosť rozsudku opatreného doložkou právoplatnosti, ktorou je viazaný), nemožno považovať za správny.

Správne určenie, ktorým dňom nadobudne rozsudok právoplatnosť (vyznačením na doložke právoplatnosti) je významným nielen z hľadiska posúdenia existencie procesnej prekážky *res iudicata*, ale aj z hľadiska vymedzenia lehoty pre podanie opravných prostriedkov, pretože nesprávne potvrdenie súdu o tom, kedy nastala právoplatnosť rozsudku nemôže byť na ujmu účastníkom konania. Doložka právoplatnosti síce nie je právnou skutočnosťou, ktorá by mala vplyv na právne vzťahy účastníkov konania (takýto vplyv má len právoplatnosť rozhodnutia ako taká, ktorá nastane nezávisle na vôli súdu či účastníkov konania okamihom, keď sú splnené zákonné podmienky a keď ho už nemožno napadnúť odvolaním), avšak je úradným osvedčením o právnej skutočnosti – nadobudnutí právoplatnosti. Doložka právoplatnosti síce svedčí prezumpcia správnosti, pretože jej vyznačením súd potvrdzuje, že rozhodnutie je právoplatné a že bolo zákonným spôsobom doručené, čo ale neznamená, že z jej nesprávnosti nemožno vyvodzovať dôsledok, rovnakej povahy ako zákon vyvodzuje z nesprávneho poučenia o odvolaní v zmysle § 204 ods. 2 prvá veta O. s. p. (per analogiam). Analógia v procesnom práve je skôr výnimočná, ale nemožno ju absolútne vylúčiť. Predovšetkým tam, kde zákonná úprava vykazuje medzeru, ako je to v danom prípade. K takémuto záveru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 28/2000 ako aj Ústavný súd Českej republiky – III. ÚS 456/97 z 2. apríla 1998.

Opačný výklad (o vylúčení možnosti skúmať správnosť údajov vyznačených na doložke právoplatnosti) by vylučoval možnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rámci dovolacieho konania (v súvislosti so skúmaním včasnosti podaného dovolania) posudzovať otázku právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu inak, ako ju posúdil súd prvého stupňa, ktorý jedine má kompetenciu ju úradne vyznačiť

na rovnopise rozhodnutia (nemá ju odvolací ani dovolací súd) . Nie je ani povinnosťou účastníka konania overovať , či právoplatnosť rozhodnutia nastala skutočne vtedy, keď ju zistil a zaznamenal súd prvého stupňa. Nemožno preto odmietnuť ako oneskorene podané dovolanie , ktoré bolo podané po uplynutí jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia, ale v jednomesačnej lehote od vyznačeného dňa právoplatnosti príslušným súdom. Úlohou vyššieho súdu je pochybenie nižšieho súdu napraviť, a nie vyvodzovať sankcie voči účastníkovi konania za to, že nižší súd si nesplnil svoju povinnosť (denegatio iusticiae) alebo si ju splnil nesprávne. Nesprávne vyznačenie právoplatnosti na rozhodnutí súdu nie je samé osebe ani dôvodom pre zrušenie rozhodnutia v konaní o opravnom prostriedku.

So zreteľom na uvedené možno uzavrieť, že konanie v predmetnej veci je postihnuté tzv. inou vadou konania , ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 písm. b/ O. s. p.), na ktorú bol dovolací súd povinný prihliadať aj vtedy, ak by táto vada v dovolaní nebola namietaná.

V novom konaní rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 25. apríla 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.

Za správnosť :

predsedníčka senátu

Hrčková Marta